

מדת בדת

שיעור חזק חיוני בדרך קצרה

לע"נ מרן רבי יוסף של' בן רבי אברהם אלישיב זצוק"ל
הערוך והנצחת טל' 0548449853 או מייל MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 366 פרשת מטות תשע"ט

תמורה ז-יג

בקבלת הדם ולת"ק אינו עובר ונשאר קשה, ויש שהקשו בלשון אחרת, שאם ר' יוסי בר' יהודה דיבר בסיפא א"כ הרישא לא כר' יוסי אלא כחכמים, וזה תיובתא על אביי.

משנה הכהנים ממירים בשלהם וישראל בשלהם, הכהנים לא ממירים בחטאת אשם ובכור, ושאל ר' יוחנן בן נורי מדוע לא ממירים בכור ואמר ר"ע שכמו שחטאת ואשם הם מתנה לכהן כך בכור הוא מתנה לכהן וכמו שהם לא ממירים בחטאת ואשם כך הם לא ימירו בכור, ושאל ר' יוחנן בן נורי שבחטאת ואשם אין לכהן בהם זכיה בחייהם ואילו בכור יש להם זכיה בחייו אמר לו ר"ע הרי נאמר והיה הוא ותמורתו יהיה קודש והרי הקדושה חלה על הבכור בבית הבעלים וכך התמורה תחול בבית הבעלים. **גמרא** שנינו בכורות שבכור תם נמכר רק חי ובעל מום נמכר חי ושחוט ומקדשים בו את האשה, ואמר ר"נ בשם רבה בר אבוה שזה רק בזמן הזה שיש לכהן זכיה בכור אך בזמן המקדש שתם חי הולך להקרבה הוא לא נמכר חי, ורבא מקשה לדברי ר"נ ממה שכתוב שהוא נמכר תם חי משמע שהוא לא נמכר שחוט ובזמן הזה לא שייך תם שחוט א"כ מדובר בזמן המקדש וכתוב שהוא נמכר תם חי א"כ הכהן זוכה בו, ויש לדחות שמדובר בכור בזמן הזה ולא כתוב שלא מוכרים שחוט אלא עיקר החידוש הוא שאף בזמן הזה הוא נמכר תם חי.

דף ח ויש להקשות ששינוי שנאמר בכור לא תפדה והוא נמכר, ואם מדובר בזמן הזה יהיה קשה שכתוב בסיפא ואת דמם תזרוק על המזבח והרי אין מזבח אלא מדובר בזמן המקדש ולא מדובר בבעל מום שלא שייך בו ואת דמם תזרוק ואת חלבם תקטיר, אלא מדובר בתם וכתוב שהוא נמכר א"כ יש זכיה לכהן, ויש לדחות שברישא מדובר בבעל מום ובסיפא מדובר בתם שקרב, ורב משרשיא מקשה ממה ששינוי שכנתה שהולד שלה התערב בולד שפחתה ואותם התערובות גדלו ישחררו זה את זה ושניהם אוכלים בתרומה וחולקים חלק אחד בגורן והבכור שלהם ירעה עד שייסתאב ויאכל במומו, ואם מדובר בזמן הזה מה ההבדל בין סתם בכור לבכור שלהם הרי גם סתם בכור נאכל רק במומו, אלא מדובר בזמן המקדש וזה מובן רק אם יש לכהנים זכיה בהם אך אם נאמר שאין להם זכיה יבא הגזבר ויקח, ויש לומר שמדובר בזמן הזה ומה שהקשו שגם סתם בכור נאכל רק במומו החילוק הוא שאנו נותנים את הבכור במומו לכהן ואילו התערובות שיש בהם רק מקצת כהן הם מפקיעים את הבכור מהכהנים, וללישנא בתרא הקושיא היא שבזמן הזה אין חילוק בין בכור של הספיקות לסתם בכור שהדין הוא שירעה אלא מדובר בזמן המקדש, ולא מדובר בבעל מום שלא שייך לומר יסתאבו כשהם כבר במומם אלא מדובר בכור תם והם נמכרים, ויש לדחות שמדובר בזמן הזה ומה שהקשו שגם בכור רגיל שלנו ירעה, החילוק הוא שאנו לא יכולים לדחות את הכהן שאין לנו ספק כהונה אך בספיקות כל אחד מהם אומר אני הוא הכהן והוא דוחה את הכהן שלא יקח, ויש להוכיח ממה ששינוי שנאמר בעיר הנדחת בהמתה וממעטים בכור ומעשר שבה ומשללה ממעטים כסף מעשר שני שבה ולא מדובר בזמן הזה שלא שייך עיר הנדחת שהיא נעשית רק בב"ד של ע"א אלא מדובר כשהמקדש קיים, ואם מדובר בבעל מום הוא ודאי בכלל בהמתה אלא מדובר בתם וזה מובן רק אם יש לכהן זכיה בו אך אם נאמר שאין לו זכיה ממילא זה התמעט משללה ולא שלל שמים, ויש לדחות שמדובר בבעל מום ומה שהקשו שזה נכלל בהמתה י"ל שכלול בזה רק מי שנאכל בתורת בהמתה להוציא בכור ומעשר שאינם בכלל בהמתה, כמו ששינוי שפסולי המוקדשים נמכרים באטליז ונשקלים בליטרא מלבד בכור ומעשר שהנאתם לבעלים.

ויש להוכיח ממה ששינוי באשם מעילות שלר' יוסי הגלילי לומדים מומעלה מעל בה' לרבות קדשים קלים שהם ממון בעלים, ולבן עזאי מרבים שלמים ואבא יוסי בן דוסתאי סובר שבן עזאי דיבר רק בכור בלבד, ולא מדובר בזמן הזה שהרי מדובר בזמן שיש שלמים א"כ מדובר בזמן המקדש ולא מדובר בבעל מום שהרי זה צריך להיות כמו שלמים אלא מדובר בתם וא"כ רואים שיש לכהן זכיה בו **עמוד ב** ואביי אומר שמדובר

דף ז רבא אומר שהיה צד שניתן להביא שעיר המשתלח בעל מום כשהומם ביו"כ עצמו וחיללו על חבירו, שאמנם לכתחילה לא מביאים בעל מום כי לא יודעים אם יקבע לשם אך כשנקבע כבר של שם על פי הגורל לא ילקה אם יביא בעל מום, קמ"ל שלא יביא.

בשם ר' יוסי בר' יהודה אמרו שעובר על בעל מום אפילו בשעת קבלת הדם, ולומדים מהפסוק ומעוך וכתות ונתוק וכתות לא תקריבו זו קבלת הדם, ות"ק למד מזה לזריקת הדם, וקשה הרי למדו את זה כבר מהפסוק מעל הזבח, ויש לומר שדרך הפסוקים לכתוב כך, אך קשה א"כ איך ר' יוסי בר' יהודה למד מזה, ויש לומר שבאמת ר' יוסי למד קבלת הדם מהפסוק ומיד בן נכר לא תקריבו זו קבלת הדם ולת"ק צריך לכתוב בבן נכר שלא נאמר שלבן נח הותר בעל מום כמו שהותר במזבח שלהם לשם ה' מלבד מחוסר אברים קמ"ל שבמזבח שלנו נאסר להם בעל מום.

ללישנא בתרא ר' יוסי בר' יהודה למד מהפסוק ומעוך וכתות לא תקריבו זו קבלת הדם וזריקה לומדים מעל המזבח, ובאמת גם לרבנן ניתן ללמוד מעל המזבח ומהפסוק לא תקריבו של מעוך וכתות לומדים לרבות במת יחיד, ואכן ניתן לומר שגם לר' יוסי בר' יהודה לומדים מזה במת יחיד והוא למד איסור בבעל מום בקבלת הדם מהפסוק מיד בן נכר לא תקריבו, ולרבנן צריך לכתוב בבן נח שלא נאמר שכיון שבני נח לא מצווים על בעל מום במזבח שלהם מלבד מחוסר אבר א"כ נקבל מהם בעל מום במזבח שלנו, קמ"ל מכל אלה שלא מקבלים מהם בעל מום, ור"ל מקשה שנאמר שלא תקדישו מדבר על תם שנעשה בעל מום אך בבעל מום מעיקרו פטור כי הוא כמו דקל בעלמא וזה קדושת דמים ולא ילקה, אמר לו ר' חייא בר יוסף שנאמר בפסוק שרוע וקלוט והם בעלי מום מתחילתם, אמר ר"ל שמה רק בתמורה חייב משום הקדושה שהרי קדושתה חלה על בעל מום קבוע אבל במקדיש בעל מום מעיקרו לא ילקה, אמר לו ר' יוחנן וכי לא שמעת את דברי ר' ינאי שנמנו וגמרו בחבורה שהמקדיש בעל מום למזבח עובר בחמשה שמות, ואם מדובר בתמורה יש את הלאו של תמורה וזה ששה שמות, ומה שהקשה ר"ל שהוא כדקל יש לחלק שדוקא בדקל אינו זלזול כי זה מין עצים אך המקדיש בעל מום זה זלזול כי הוא עוזב תמימים ומקדיש בעלי מומים, ולכן ילקה, ובלשון אחרת אמר ר' יוחנן שבדקל אין במינו ראוי למזבח ולכן אין גנאי בהקדשתו, אך בעל מום שיש במינו תמימים ולכן לוקה שיש גנאי בהקדשתו.

רבא אומר שאפילו לפי הנ"ל שלוקה בבעל מום מצד הבזיון בכ"ז המקדיש לדמי נסכים לוקה, **עמוד ב** ושנינו בברייתא כדברי רבא שכתוב בפסוק נדבה תעשה אותו זה קדשי בדק הבית, ונדר לומדים מולנדר, ואין לרבות קדשי מזבח שהרי נאמר ולנדר לא ירצה ונדבה לומדים מנדבה ורבי אומר שמלא ירצה לומדים בהרצאת גופו ולכאורה הוא אומר כדברי ת"ק ולכאורה יש לומר שהם נחלקו שלת"ק אפילו אם הקדישו לדמי נסכים לוקה ולרבי לוקה רק בהרצאה של גופו אך בהקדיש לדמי נסכים אינו לוקה, א"כ ת"ק סובר כדברי רבא.

מה שכתוב אותו לומדים כמו ששינוי בברייתא על הפסוק נדבה תעשה אותו שרק אותו עושים נדבה ולא מקדישים תמים לבדק הבית. והמקדיש תמימים לבדק הבית עובר בעשה, ומנין שעובר גם בלאו שכתוב וידבר ה' אל משה לאמר, ולר' יהודה זה מלמד על כל הפרשה שהיא בלאו ורבי אמר לבר קפרא היכן רמוז לאו בפרשה אמר בר קפרא שכתוב לאמר לא נאמר בדברים, ואצל רבי אמרו לא אמרו.

לדעת רבא מי שמעלה אברי תמימים למזבח עובר משום בל תקטירו כולו ובל תקטירו מקצתו, ולאביי לא לוקים על לאו שבכללות, ולכאורה יש להוכיח מדברי המשנה שהמקדיש תמימים למזבח עובר משום חמשה שמות וקשה על אביי, ואביי מבאר שהכוונה לאנשים שונים, אך קשה מדוע כתוב עובר ויש לכתוב עוברים א"כ משמע שמדובר באדם אחד שעובר בכל הנ"ל וקשה על אביי, ואביי סובר שמוציאים הקטרת מקצת ומכניסים קבלת הדם, אך קשה שרק לר' יוסי בר' יהודה עוברים

בתם ובבכור בחו"ל וכו"ש שאם באו בכורים תמימים מחו"ל הם יקרבו, ויש להוכיח ממשנתנו שר' יוחנן בן נורי אמר לר"ע אם לא ממיר בחטאת ואשם כי אין לו בהם זכיה מחיים אך בבכור זוכה בו בחייו ולא מדובר בבעל מום שהרי מדובר באופן דומה לחטאת ואשם, אלא מדובר בתם וכתוב שזוכה בו מחיים ורבינא אומר שמדובר בבכור בחו"ל וכו"ש שאם באו בכורים תמימים מחו"ל יקריבו.

לכאורה נחלקו תנאים בבכור ששינו עושה תמורה בבית הבעלים ולא בבית הכהן, ור"ש בן אלעזר אומר שמשעה שבאו ליד הכהן אינם עושים תמורה, ולכאורה זה כדברי ת"ק ולכאורה יש לומר שהם נחלקו בבית הכהן שלת"ק הבעלים לא עושים תמורה בבית הכהן והכהן עצמו עושה תמורה שיש לו זכיה בו, ולר"ש אין הכהן עושה תמורה כלל, ויש לדחות שהם חולקים במחלוקת ר"ע ור' יוחנן אם בכור עושה תמורה בבית הכהן.

רב חסדא אומר שרק כהן לכהן יכול למכור תמים אך אסור לכהן למכור תמים לישראל, ולכאורה הטעם הוא שמא הוא יעשה בו מום ויראה לחכם ויאמר לו שהכהן נתן לו את הבכור הזה במומו, אך יש לדחות שרב אמר שהחכם לא רואה מום לישראל אם אין כהן עמו וביאר רב הונא בר רב יהושע שהטעם לכך הוא שלא יראה שהכהן מסייע בבית הגרנות לקבל מנות כהונה, וכשמא זוטרא הגיע לביתו של רב אשי אמרו לו שיטעם משהו והביאו בשר לפניו ואמרו לו אכול מזה שהוא מבריא כיון שבא מבכור אמר להם מר זוטרא מהיכן יש לכם אותו אמרו לו שפלוגי הכהן מכרה לנו, אמר מר זוטרא וכי לא שמעתם את דברי רב הונא בר רב יהושע שהכהן לא ימכור לישראל שהוא נראה כמסייע בבית הגרנות אמרו לו שאין אנו סוברים כמותו, אמר להם וכי אינכם סוברים כמו ששינו שעד כמה הישראל צריך לטפל בבכור בדקה ל' יום ובגסה חמישים יום ואם אמר לו תנהו לי בתך זמנו לא יתן לו, ואמר רב ששת שהטעם לכך הוא שהוא נראה ככהן המסייע בבית הגרנות, ואמרו למר זוטרא שכשהכהן לוקח מיד אחר הלידה מוכח הדבר שהוא בא לסייע, אך במכירה זה לא מוכח, ובלשון אחרת אמרו לו ששם הכהן לא נתן דמים ואילו כאן הוא נותן דמים לכהן ואם תאמר שהכהן מוזיל לו כדי שיביאו לו אח"כ בכור אחר י"ל שלא חששו לכך שהכהן יעלה על דעתו בכור אחר,

דף ט שהרי עדיף לו דלעת קטנה עכשיו מגדולה לאחר זמן, ולכן הוא לא יוזיל בגלל העתיד.

משנה ממירים מצאן על בקר ומבקר על צאן ומכבשים על עזים ומעזים על כבשים ומזכרים על נקבות ומנקבות על זכרים, ומתמימים על בעלי מומים ומבעלי מומים על תמימים, שכתוב לא יחליפנו ולא ימיר אותנו טוב ברע או רע בטוב, טוב ברע היינו בעלי מומים שקדם הקדשם למומם. **גמרא** שנו בברייתא שכתוב בפסוק בהמה בבהמה ללמד שממירים מצאן על בקר ומבקר על צאן, ומכבשים על עזים ומעזים על כבשים, מזכרים על נקבות ומנקבות על זכרים, מבעלי מומים על תמימים ותמימים על בעלי מומים, ואין לומר שגם בקדם המום קבוע להקדשם שיעשו תמורה שכתוב לא יחליפנו ולא ימיר אותנו טוב ברע או רע בטוב, טוב ברע הוא שקדם ההקדש למום, ומבאר אביי שהלימוד הוא שיש לכתוב לא יחליפנו ולא ימיר אותנו ברע או רע בו ומדוע כתוב טוב פעמיים אלא מאחד לומדים שאפילו אם המיר בטוב הוא לוקה, ומאחד לומדים שרק מי שהיה טוב מעיקרו הוא עושה תמורה ומי שלא היה טוב מעיקרו אינו עושה תמורה, ואביי אומר שלומדים את זה מק"ו שאם טוב ברע שהעלהו בכ"ז לוקה טוב בטוב ששניהם שוים כל שכן שלוקה, ורבא סובר שלא עונשים מק"ו ואביי סובר שזה לא נקרא ק"ו שהרי טוב אינו גרוע מרע.

שנו בברייתא לא יחליפנו בשל אחרים ולא ימירנו בשל עצמו ולכאורה יש לכתוב לא יחליפנו ולא צריך לכתוב לא ימיר אותנו, יש לומר שאם היה כתוב רק לא יחליפנו היינו אומרים שאחד יוצא מקדושתו והיא נכנסת בשני ולכן ילקה, אך אם המיר ששניהם קדושים לא ילקה, קמ"ל ללקה, ויש לדקדק מה הכוונה בשל אחרים אם הכוונה שבהמת ההקדש היא שלו והחולין של אחרים הרי לא שייך להקדיש כך שהרי נאמר איש כי יקדיש את ביתו קודש כמו שביתו ברשותו כך יכול להקדיש רק את מה שברשותו, ואם מדובר על בהמת הקדש משל אחרים והחולין שלו איך הוא יכול להתפס בדבר שאינו שלו, ויש לומר שמדובר בבהמת הקדש משל אחרים וכגון שאמר הבעלים מי שרוצה להמיר בבהמתי ימיר.

משנה ניתן להמיר אחד בשנים ושנים באחד אחד במאה ומאה באחד, ולר"ש ממירים רק אחד באחד שכתוב והיה הוא ותמורתו

יהיה קודש כמו שהוא מיוחד כך התמורה מיוחדת. **גמרא** ת"ק למד מהפסוק בהמה בבהמה שממירים אחד בשנים ושנים באחד אחד במאה ומאה באחד, ולר"ש ממירים רק אחד באחד, שכתוב בהמה בבהמה ולא כתוב בהמה בבהמות, אמרו לו שמצאנו בהמות שנקראות בהמה שכתוב ובהמה רבה, ור"ש סובר שהן נקראות בהמה רבה אך לא בהמה סתם, אך קשה שבמשנה ר"ש אמר טעם אחר מה הוא מיוחד אף התמורה מיוחדת, ויש לומר שבתחילה אמר ר"ש ממה שכתוב הוא ותמורתו אך כשמע שחכמים למדו מהפסוק בהמה בבהמה אמר להם ר"ש שאני גם יכול ללמוד מבהמה שלא כתוב בהמות.

ר"ל אומר שר"ש מודה שניתן להמיר ולחזור ולהמיר שהרי הקדושה הראשונה של ההקדש לא הלכה, ור' יוחנן סובר שכמו שלא ממירים שנים באחד כך לא ממירים וחוזרים וממירים, ויש ברייתא כדברי ר' יוחנן ששינו שכמו שלא ממירים אחד בשנים כך לא ממירים וחוזרים וממירים, וישנה ברייתא כדברי ר"ל שאין לומר שכמו שר"ש אמר שלא ממירים שנים באחד כך לא ממירים וחוזרים וממירים שהרי נאמר והיה הוא ותמורתו אפילו במאה.

ר' אבין מסתפק לדברי האומר שלא ממירים וחוזרים וממירים, אם הפריש אשם להתכפר בו והמיר בו **עמוד ב** ואח"כ נעשה בו מום וחיללו על אחר והתכפר באשם אחר והוא ניתק לעולה האם יכול להמיר בו, אמר אביי שאם הספק הוא בשני גופים וקדושה אחת א"כ היה ניתן להסתפק גם אם לא התכפר באשם אחר, ואם הספק הוא שני קדושות בגוף אחד יש להסתפק גם בלי שהומם, ויש לומר שר' אבין הסתפק ספק בתוך ספק שאם נאמר שבשני גופים וקדושה אחת אינו יכול להמיר שוב כיון שהמיר כבר בקדושה זו, אך יש להסתפק גם בשני גופים ושתי קדושות, ונשאר בתיקו, וללישנא בתרא ר' אבין הסתפק שלר' יוחנן שלא חוזרים וממירים אם הפריש אשם להתכפר בו והמיר בו והומם וחיללו על אחר האם יחזור וימיר בו, ואם התכפר באשם אחר ואשם זה ניתק לעולה האם יחזור וימיר, ואביי מקשה שאם הספק הוא קדושה אחרת באותו גוף לא צריך שיומם וחיללו על אחר ואם הספק הוא גוף אחר באותה קדושה לא צריך להגיע שהתכפר באשם אחר, ור' אבין הסתפק ספק בתוך ספק שאם נאמר שהומם וחיללו על אחר אם יחזור וימיר האם רק באשם ראשון אינו יכול להמיר שוב אך בגוף אחר אף שזה אותה קדושה הוא יכול להמיר, או שבאותה קדושה אינו יכול להמיר ואם נאמר שזה נקרא גוף אחד כיון שזה אותה קדושה ולכן לא יחזור וימיר אך אם התכפר באשם אחר והראשון ניתק לעולה האם יכול לחזור ולהמיר בו שרק באותו הגוף ובאותה קדושה לא ימיר שוב, אך אותה גוף עם קדושה אחרת יכול להמיר שוב, או שגם קדושה אחרת כיון שזה אותה גוף אינו יכול להמיר שוב ונשאר בתיקו.

ריב"ל אומר שרק בהקדש ראשון מוסיף הפודה חומש אך הפודה הקדש שני אינו מוסיף חומש, ורב פפא מבאר בטעמו של ריב"ל שהתורה אומרת ואם המקדיש יגאל את ביתו ויסף חמישית כסף המקדיש ולא המתפיס, ור' אבין מסתפק אם הפריש אשם להתכפר בו והומם והוסיף עליו חומש וחיללו על חבירו והתכפר באשם אחר וזה ניתק לעולה האם יוסיף עליו חומש, ואביי אומר אם הספק הוא שני גופים וקדושה אחת א"כ הספק הוא גם אם לא התכפר, ואם הספק הוא בשתי קדושות בגוף אחד א"כ הספק הוא גם אם לא הומם, ור' אבין הסתפק ספק בתוך ספק שאם נאמר ששני גופים וקדושה אחת לא מוסיף חומש כי לא נוסף חומש באותה קדושה, אך עדיין יש להסתפק בשני גופים ושתי קדושות, וללישנא אחרינא ר' אבין הסתפק אם הפריש אשם להתכפר בו והומם וחיללו על אחר והוסיף חומש והתכפרו באשם אחר וזה ניתק לעולה האם יוסיף עליו חומש, ואמר אביי שאם הספק הוא בקדושה אחרת בגוף אחד א"כ הספק הוא אפילו כשלא הומם, ואם גוף אחד באותה קדושה לא צריך לומר שכבר התכפר אלא אם חיללו על אחר אם יוסיף עליו חומש שדוקא באשם הראשון הוא מוסיף חומש אבל בגוף אחר באותה קדושה יוסיף חומש,

דף י א שמה בכל אותה קדושה לא יוסיף חומש, ואם נאמר שבגוף אחר כשהוא עומד באותה קדושה יוסיף חומש אך אם התכפר באחר וזה ניתק לעולה יש להסתפק אם רק באותו הגוף ובאותה קדושה יוסיף חומש אך בקדושה אחרת לא יוסיף חומש או שכיון שזה אותו הגוף הוא יוסיף חומש, ונשאר בתיקו.

רמי בר חמא מסתפק האם המקדיש מוסיף חומש או המתכפר מוסיף חומש, ורבא מוכיח מהפסוק ואם המקדיש יגאל את ביתו המקדיש ולא המתכפר.

רמי בר חמא מסתפק האם מקדיש עושה תמורה או המתכפר עושה תמורה, ורבא מוכיח שאם נאמר שהמתכפר עושה תמורה א"כ מצאנו שהציבור והשותפין עושים תמורה באופן ששלחו שליח להקדיש, ועוד שר"נ אמר בשם רב הונא על הפסוק קרבנו לה' על נזרו מלבד אשר תשיג ידו, וכי הנזיר נידון בהישג יד, אלא שקרבנו לה' על נזרו מדבר על מה שהוא מפריש משלו, ומלבד אשר תשיג ידו מדובר על מה שהפרישו לו אחרים, ואם הנ"מ היא לענין כפרה הרי זה ודאי מכפר לו, אלא הנ"מ היא לענין תמורה והפסוק בא לומר שאף שהפרישו לו אחרים הוא עושה תמורה א"כ מוכח שהמתכפר עושה תמורה, ויש לדחות שאמנם מדובר לענין תמורה ומה שהקשנו מה הפסוק מחדש הרי זה לא גרוע ממתנה והחידוש הוא שאם התורה לא היתה מרבה מאשר תשיג ידו היינו אומרים שזה גזירת הכתוב שהוא יתכפר רק משלו ולא משל אחרים, קמ"ל שהוא מתכפר בשל אחרים, ולענין השאלה בתמורה יש להוכיח ממה שאמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן שהמקדיש מוסיף חומש והמתכפר עושה תמורה, והתורם משלו על של אחרים טובת ההנאה שלו, שכתוב את כל מעשר תבואתך ונתת.

משנה לא ממירים אברים בעוברים ועוברים באברים, ולא אברים בשלמים ולא שלמים בהם, ולר' יוסי ממירים אברים בשלמים אך לא שלמים בהם, ור' יוסי מביא ראיה שבמוקדשים האומר רגלה של זו עולה הרי כולה עולה א"כ גם כשאומר רגלה של זו תחת זו שכולה נעשית תמורה תחתיה. **גמרא** לבר פדא קדושה לא חלה על עוברים ולר' יוחנן קדושה חלה על עוברים, ור' יוחנן לשיטתו שהוא אמר שאם הקדיש חטאת מעוברת וילדה יכול להתכפר בה או בולדה, וצריך לחדש בשני המקומות שאם ר' יוחנן היה אומר רק שקדושה חלה על עוברים זה כשהקדיש את העובר עצמו אך אם הקדיש את אמו לא חלה קדושה על העובר, קמ"ל שבקדושת האם חל קדושה על העובר ואם ר' יוחנן היה אומר רק בקדושת האם היינו אומרים שרק כשהקדיש את האם זה חל על העובר אבל לא יחול קדושה על העובר עצמו כשהקדישו בפנים, קמ"ל שחלה קדושה על עוברים, ללישנא אחרינא ר' יוחנן חידש שאם שייר את העובר הוא משוייר ועוד שעובר אינו כירך אמו, וצריך לחדש בשני המקומות שאם ר' יוחנן היה אומר שחל קדושה על העובר רק אם הקדיש את האם ומיגו שירדה קדושה לאם ירדה הקדושה גם לולד אך לא יחול קדושה על העובר לבדו, קמ"ל שחל גם על העובר לבדו, ואם ר' יוחנן היה מחדש רק בעובר היינו אומרים שרק במקדיש את העובר עצמו חל עליו קדושה אך לא תחול קדושה על העובר אגב האם שעובר לאו ירך אמו, קמ"ל שחלה עליו קדושה ע"י קדושת האם.

כשאמר ר' זירא שמועה זו שאל אותו ר' ירמיה ממה ששנינו כיצד מערימין על הבכור שאם המבכרת מעוברת אומר מה שבמעיה של זו עולה אם ילדה זכר הוא עולה, א"כ חלה קדושה בעובר, ויש לדחות ששם מדובר בקדושת דמים, והקשה ר' זירא וכי קדושת דמים מדחה מבכורה, אמר ר' ירמיה אכן קדושת בכורה לא חלה על קדושת דמים וכמו שרואים במשנה שכל קדשים שמום קבוע קדם להקדשן ונפדו חייבים בבכורה ומתנות ומשמע רק לאחר שנפדו אך קודם שנפדו הם פטורים א"כ קדושת דמים מפקיעה מבכורה, והקשה ר' זירא ממה ששנינו שהאומר מה שבמעיה של פרה זו עולה היא מותרת בגיזה ואסורה בעבודה מפני כחש העובר שבה, אמר לו ר' ירמיה שמדובר בקדושת דמים, והקשה ר' זירא וכי קדושת דמים אוסרת בעבודה, אמר לו ר' ירמיה שכן, כמו ששנינו שפסולי המוקדשים שנפדו יוצאים לחולין להגזו ולהעבד ומשמע שרק אחר פדיון הם מותרים וקודם לכן הם אסורים שקדושת דמים אוסרת בעבודה, והקשה ר' זירא ממשנתנו שלא ממירים אברים בעוברים ולא עוברים באברים משמע שרק אינם עושים תמורה אך חלה בהם קדושה, ויש לדחות שמדובר בולדות קדשים שהם כבר קדושים ועומדים, והקשה ר' זירא שמשמע ולדות קדשים רק במעי אמו אינם קדושים אך כשיצאה הם עושים תמורה הרי שנינו שולדות קדשים אינם עושים תמורה, ויש לומר שזה כדעת ר' יהודה שולדות עושים תמורה, אך קשה מאברים שאינם עושים תמורה אך הם קדושים הרי ר' יהודה אמר שהאברים אינם קדושים, ויש לומר שמדובר באבר שהנשמה תלויה בו, והקשה ר' זירא ממה ששנינו שמקדישים אברים ועוברים אך לא ממירים, ויש לומר שמדובר בולדות קדשים, אך קשה מה שיין להקדיש הרי הם כבר קדושים ועומדים,

דף יא ויש לפרש שהכוונה שמקדישים אברים וממירים בהם אך לא ממירים אברים בהם, ועוברים שקדשו במעי אמו לא ממירים

בהם ומשמע שרק במעי אמו אינם עושים תמורה אך בחוץ הם עושים תמורה, והרי שנינו שולדות קדשים אינם עושים תמורה, ויש לפרש שזה כר' יהודה שולדות קדשים עושים תמורה, אך קשה שלר' יהודה אברים אינם קדושים שהרי הוא חולק באומר רגלה של זו עולה שכולה עולה, ויש לומר שמדובר בדבר שעושה אותה טריפה שאז הקדושה מתפשטת בכולה, ולכאורה נחלקו תנאים בזה ששנינו בכרייתא אחת שמי ששחט חטאת ומצא בה בן ד' חי היא נאכלת רק לזכרי כהונה לפנים מהקלעים, ונאכלת רק ליום אחד, ובכרייתא נוספת שנינו שהיא נאכלת לכל אחד בכל מקום ואינם נאכלים בעזרה, ולכאורה זה תלוי האם קדושה חלה על העוברים או לא, ויש לדחות שהתנאים הללו נחלקו האם ולדות קדשים קדושים במעי אמו או רק מהלידה והלאה. ועוד יש לומר ששני הכרייתות הם לדעת תנא אחד ומה שכתוב שיש קדושה מדובר שהקדיש בהמה ואח"כ היא התעברה ומה שכתוב שאינה קדושה מדובר כשהקדישה מעוברת ועובר אינו כירך אמו להתקדש.

שנו בכרייתא שר"א אומר שכלאיים וטריפה ויוצא דופן וטומטום ואנדרוגינוס לא קדושים ולא מקדישים, ושמואל מבאר שאינם קדושים בתמורה ואינם מקדישים לעשות תמורה ושנינו שר"מ אמר וכי מאחר שאינם קדושים איך הם מקדישים ולא מוצאים אפשרות להקדיש אלא אם הקדיש בהמה ואח"כ היא טריפה או בהקדיש ולד והוא יצא דרך דופן, א"כ רואים שהולד קדוש, ויש לדחות שלכו"ע תם במעי תמימה הוא קדוש ונחלקו בתם במעי בעלת מום שבר פדא סובר שכיון שאמו אינה קדושה כך הוא אינו קדוש, ור' יוחנן סובר שהם כמו שתי בהמות ואמנם אמו אינה קדושה אך הולד קדוש, ללישנא בתרא שלא מוצאים כלאיים טומטום ואנדרוגינוס אלא בולדות קדשים, וכר' יהודה שולד עושה תמורה ודוקא הם עצמם אינם קדושים אך עוברים אחרים קדושים, ואביי אמר שתם במעי תמימה לכו"ע גופו קדוש, ונחלקו במעי בעלת מום שלבר פדא אם אמו אינה קדושה גופו גם אינו קדוש אלא לדמים, ולר' יוחנן עובר אינו כירך אמו ואף שאמו אינה קדושה לגופה הולד קדוש לגופו.

עמוד ב שנו בכרייתא שר"מ סובר שאין לומר שהאומר רגלה של זו עולה שכולה עולה שהרי נאמר כל אשר יתן ממנו לה' יהיה קודש ומשמע שרק ממנו לה' ולא כולו לה', ואין לומר שיצא לחולין שהרי נאמר יהיה קודש א"כ היא תמכר לצרכי עולות ודמיה חולין חוץ מדמי האבר שבה, ור' יוסי ור' יהודה ור"ש אומרים שהאומר רגלה של זו עולה כולה עולה שנאמר כל אשר יתן ממנו לה' וכשכתוב יהיה קודש זה מרבה את כולה.

יש להקשות באומר רגלה עולה הרי הוא מביא בהמה מחוסרת אבר ואומר רבא שמדובר שאמר הרי עלי עולה בחייה שיקרבו כל האברים שחייה תלויים בה ואכן אין חייה תלויים מרגל מתחת לברך.

רב חסדא אומר שר' יהודה מודה שבדבר שעושה אותה טריפה הקדושה פשטה בכולה, ורבא אומר שהוא מודה בדבר שעושה אותה נבילה, ורב ששת אומר שהוא מודה בדבר שהיא מתה בו, ונחלקו רב חסדא סובר כמ"ד שטריפה אינה חיה ולכן זה נקרא שהנשמה תלויה בו, ורבא סובר שטריפה חיה ולכן צריך דבר שנעשית בו נבילה, ורבא ורב ששת נחלקו בדברי ר"א שבניטלה ירך וחלל שלה היא נקראת נבילה אך היא חיה, ולרב ששת רק בדבר שהיא מתה ממש והיא לא נעשית נבילה כשניטלה הירך והחלל שלה, ויש להקשות ששנינו שרבי אמר שנראים דברי ר' יהודה בדבר שאין הנשמה תלויה בו ונראים דברי ר' יוסי בדבר שהנשמה תלויה בו, משמע שר' יוסי חולק בזה על ר' יהודה, ולכאורה מובן שרבי אמר שנראים דברי ר' יהודה בדבר שאין הנשמה תלויה בו שהוא חלק בזה על ר' יוסי אך כשאמר רבי שנראים דברי ר' יוסי בדבר שהנשמה תלויה בו משמע שחלקו עליו השאר, וקשה על רב חסדא ורבא ורב ששת, ויש לומר שחסר בכרייתא וכך יש לשנות שנראים דברי ר' יוסי לר' יהודה שר' יהודה חלק עליו רק בדבר שאין הנשמה תלויה בו אך בדבר שהנשמה תלויה בו מודה ר' יהודה שהקדושה פשטה בכולו.

רבא מסתפק לפי ר' יוסי בהקדיש רגל עוף האם אומרים פשטה רק בבהמה ועוף אינו בהמה, או שהתורה אמרה קרבן וגם עוף נקרא קרבן ונשאר בתיקו.

עוד מסתפק רבא בהקדיש אבר לדמיו אם ירדה עליו קדושת הגוף שמתוך שירדה עליו קדושת דמים ירדה על האבר קדושת הגוף ומתוך שירדה עליו קדושת הגוף פשטה הקדושה בכולו או שאומרים רק מיגו אחד ולא שנים, ולכאורה יש לפשוט מדברי רבא עצמו שהוא אמר אם הקדיש זכר לדמיו קדוש קדושת הגוף,

ויש לומר ששם הוא הקדיש את כולו אך כאן הוא הקדיש רק אבר אחד, ונשאר בתיקו.

שאלו את רבא מה הדין בהקדיש אבר אחד אם נאסר בגיזה, ולכאורה יש לפשוט ממה ששנינו על הפסוק לא תגזו בבכור צאנך אבל אתה גזזו בשלך ובשל אחרים א"כ מותר לגזוז, ויש לדחות ששם לא ירדה עליו קדושה אך כאן ירדה עליו קדושה, ובלשון אחרת ביארו ששם אין בידו להקדישו אך כאן בידו להקדישו.

אביי שאל את רבא בהקדיש עורה אם הוא מותר בעבודה, ולכאורה יש להוכיח ממה ששנינו שאם אמר מה שבמעיה של זו עולה היא מותרת בגיזה ואסורה בעבודה מפני כיחוש העובר שבה, וא"כ גם כאן יש כחש בעור, ורבא אמר שאיסור העבודה הוא רק מדרבנן, אך קשה מדוע רבנן לא אסרו גם בגיזה יש לומר שרק עבודה שמכחישה אסרו חכמים וגיזה לא מכחישה אותה לכן לא גזרו בה.

אביי שאל את רב יוסף מה הדין כשאמר היא וולדה חולין ושחט אותה בפנים, ויש להסתפק למ"ד שהולדות קדושים רק בלידה האם זה חולין בעזרה או לא,

דף יב אמר רב יוסף שאין בזה איסור חולין בעזרה שהרי נאמר כי ירחק ממך המקום וזבחת.

אביי שאל את רב יוסף מה הדין כשאמר היא חולין וולדה שלמים ושחט אותה בחוץ האם חייב עליו משום שחוטאי חוץ או לא, אמר רב יוסף הרי אי אפשר לקרוא בזה והביאום לה', ובלשון אחרת אמרו שרק הראוי לפתח אהל מועד חייבים עליו בחוץ.

משנה המדומע של תרומה מדמע רק לפי חשבון, וכן המחמץ אוסר רק לפי חשבון, ומים שאובים פוסלים את המקוה רק לפי חשבון, ומי חטאת לא עושים מי חטאת רק עם מתן אפר, ובית הפרס אינו עושה בית הפרס, ואין תרומה אחר תרומה, ותמורה אינה עושה תמורה, ולד אינו עושה תמורה, ולר' יהודה ולד עושה תמורה ואמרו לו שרק הקדש עושה תמורה ולא ולד. **גמרא** ר' חייא בר אבא אומר בשם ר' יוחנן שמשנתנינו לא כר"א ששנינו שאם נפלה סאה תרומה לפחות ממאה סאין של חולין ונדמעו ונפל מהמדומע למקום אחר אמר ר"א שזה מדמע כתרומה ודאית שאומרים שאותה סאה שנפלה היא הסאה תרומה שעלתה, וחכמים סוברים שהמדומע אוסר רק לפי חשבון תרומה שבו.

אמר ר' חייא בר אבא בשם ר' יוחנן שדברי המשנה שהחמץ מחמץ לפי חשבון זה לא כר"א ששנינו שאם נפלו סאה של תרומה ושל חולין לעיסה ולא היה בכל אחד מהם כדי להחמץ והצטרפו וחימצו ר"א סובר שהולכים אחרי האחרון וחכמים סוברים ששנפל האיסור בתחילה ובין שהוא נפל בסוף הוא אוסר רק כשיש בו כדי להחמץ.

ר' חייא בר אבא אמר בשם ר' יוחנן שדברי המשנה שמים שאובים פוסלים לפי חשבון זה כדעת ר"א בן יעקב שאומר שכשיש במקוה כ"א סאה של מי גשמים ימלא בכתפו י"ט סאה ויעביר למקוה ע"י המשכה בחריץ **עמוד ב** וכל המים טהורים שלשאיבה מועיל להרבות מיעוט מים ע"י המשכה משמע שרבנן סוברים שלא מועיל ריבוי בהמשכה, וא"כ מה שאמר רבין בשם ר' יוחנן שאם המשיכו את כל המקוה מים שאובים טהורה זה לא כר"א בן יעקב ולא כחכמים, אלא מבאר רב פפא שבאמת רבין דיבר לרבנן ומה שכתוב ששאובים לפי חשבון הכוונה לפי חשבון כלים וכדעת יוסי בן חוני, ששנינו שאם נפלו למים ג' לוגים מים שאובים בשנים או שלושה ואפילו בד' וה' כלים הם פוסלים את המקוה ויוסי בן חוני אומר שבב' וג' כלים הם פוסלים את המקוה ובד' וה' כלים שלא נפל לוג שלם מכלי אחד הם לא פוסלים את המקוה.

ר' חייא בר אבא אומר בשם ר' יוחנן שדברי המשנה שמי חטאת נעשים עם נתינת האפר הם לא כר"ש, ששנינו שאם נפל עפר למים פסול ור"ש מכשיר והוא למד מהפסוק ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת ונתן עליו מים חיים, ושנינו שר"ש אמר וכי הוא עפר הרי זה אפר והפסוק שינה בלשון ללמוד מזה גזירה שה עפר עפר מסוטה כמו ששם העפר ניתן על המים כך בפרה האפר הוא על המים וכמו שבפרה הם הקדים אפר למים כשר כך בסוטה אם הקדים עפר למים כשר, שבפרה כתוב בפסוק אחד ונתן עליו א"כ האפר ניתן בכלי קודם למים ובפסוק אחר כתוב מים חיים אל כלי ומשמע שהכלי ריק ולכן עושה איך שרוצה אפר מעל המים או קודם המים, וטעמו של התנא של משנתנינו שהמים קודמים שסוף הפסוק הוא דוקא ומה שכתוב קודם ונתן עליו זה מלמד שיערב אותם, ועדיף לומר שהסיפא דוקא ולא הרישא

שהרי בכל מקום מצאנו שהדבר שבא להכשיר הוא למעלה כגון בסוטה.

משנתנינו שאומרת שבית הפרס לא עושה בית הפרס לא כר"א שאומר שבית הפרס עושה בית הפרס, ולרבנן עד היכן נעשה בית הפרס אמר רב דימי בשם ר"ל בשם ר' שמעון בר אבא, **דף יג** שבית הפרס מתפשט עד ג' שדות ושתי מענות של המחרישה שעד שם מגיעות העצמות, ושיעור מלא מענה הוא מאה אמה וכן שנינו שהחורש את הקבר הוא עושה בית הפרס מלא מענה מאה אמה.

המשנה שאומרת שאין תרומה אחר תרומה זה כדעת ר"ע ששנינו ששותפים שתרמו זה אחר זה לר"א תרומת שניהם תרומה ולר"ע היא לא תרומה, וחכמים אומרים שאם הראשון תרם כשיעור תרומת השני אינה תרומה ואם הראשון לא תרם כשיעור תרומת השני תרומה.

תמורה לא עושה תמורה שנאמר תמורתו יהיה קודש ולא תמורת תמורתו.

ולד קדשים אינו עושה תמורה שנאמר היא ולא ולד ור' יהודה סובר שולד עושה תמורה שכתוב יהיה לרבות ולד, ורבנן למדו מיהיה לרבות ששוגג כמזיד.

משנה ערבות ומנחות אינן עושים תמורה שכתוב בתורה **בהמה**, ציבור ושותפים לא עושים תמורה שכתוב ולא יחליפנו ולא ימיר ומשמע שרק יחיד עושה תמורה ולא ציבור ושותפים, קדשי בדק הבית אינם עושים תמורה, ור"ש אומר הרי מעשר היה בכלל והוא יצא ללמד שכמו שמעשר הוא קרבן יחיד להוציא קרבן ציבור ומעשר הוא קדשי מזבח להוציא קדשי בדק הבית. **גמרא** שנו כבריייתא שקדשי בדק הבית לא עושים תמורה שכתוב **קרבן**, וקדשי בדק הבית לא נקראים קרבן, ויש להקשות ששנינו בשחוטאי חוץ שכתוב קרבן והיינו אומרים שזה כולל קדשי בדק הבית שנקראים קרבן כמו שכתוב ונקרב את קרבן ה', אלא לומדים מהפסוק אל פתח אהל מועד לא הביאו שרק הבא אל פתח אהל מועד חייבים עליו משום שחוטאי חוץ ומה שלא בא לפתח אהל מועד לא חייבים עליו משום שחוטאי חוץ א"כ קדשי בדק הבית נקראים קרבן, ויש לומר שרק לדעת ר"ש הם נקראים קרבן ולרבנן הם לא נקראים קרבן ורבנן ילמדו את הפסוק ונקרב את קרבן ה' שהם נקראים קרבן ה' אך לא קרבן לה'.

שנו כבריייתא למה נאמר לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו הרי נאמר כבר לא יחליפנו ולא ימיר אותו אך שם משמע רק קרבן יחיד ומניין לרבות קרבן צבור וקרבן מזבח וקרבן בדק הבית לכן נאמר לא יבקר, ור"ש אומר הרי מעשר היה בכלל והוא יצא ללמד שכמו שמעשר הוא קרבן יחיד וקרבן מזבח והוא בא בחובה ולא בשותפות כך כל קרבן יחיד וקרבן מזבח ושכא בחובה **עמוד ב** ולא בשותפות, ורבי אומר שמעשר יצא לדון בשותפות שמו שהיא קריבה כגון שקרא לתשיעי עשירי והיא גם נגאלת במומה כשלמים והיא חלה רק על דבר הראוי, ותמורת גופו לא קריבה והיא לא נגאלת במומה והיא חלה אף על דבר שאינו ראוי, ויש להקשות וכי בגלל שהתורה רבתה במעשר תמורת שמו היא גרועה יותר שלא תחול על בעל מום, ויש לומר שאכן יש דברים שריבו ויש דברים שלא ריבו ומבאר רב הונא בר רב יהושע שזה דבר שהיה בכלל ויצא לדונו בדבר החדש ואין לנו בו אלא חידושו שחל עליו שם מעשר.

ר"נ בר יצחק אמר לרבא שלר"ש שתמורה חלה על דבר הבא בחובה א"כ רק עולת חובה תעשה תמורה ולא עולת נדבה, אמר רבא שכיון שהוא קיבל אותה עליו היא עושה תמורה, ומיעטו רק עולה שבאה מהמותרות, אך קשה שלמ"ד שמותרות הולכות לקרבן ציבור א"כ ודאי אין בה תמורה שאין תמורה בציבור וא"כ ר"ש סובר כמ"ד שמותרות הולכות לנדבת יחיד, והרי ר"א סובר את זה ור"א אמר להדיא שעולה הבאה מהמותרות עושה תמורה, ויש לומר שר"ש סובר כמותו שמותרות הולכות ליחיד והוא חולק עליו שהבאה מהמותרות אינה עושה תמורה, אך קשה א"כ מה שר' אבין הסתפק כשהפריש אשם להתכפר בו ולהמיר בו והתכפר באשם אחר וזה ניתק לעולה האם יכול לחזור ולהמיר בו והרי לר"ש עולה שבאה מהמותרות אינה עושה תמורה, ויש לומר שר' אבין הסתפק שאם יש מ"ד שסובר כר"ש שלא ממירים וחוזרים וממירים והוא סובר כר"א שעולה שבאה מהמותרות עושה תמורה האם יכול לחזור ולהמיר בשני גופים וקדושה אחת, ואם נאמר שבקדושה אחת לא ממירים יש להסתפק בשתי קדושות וגוף אחד.